

Κελάφας
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ & ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΣΑΒΒΑΤΟ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.α. 1. Σωστό

«οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς»

2. Σωστό

«ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἄναλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι ... ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. »

3. Λάθος

«Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.»

β. 1. Το «αὐτὸ» αναφέρεται στο ἐθίζοντες της φράσης «οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς»

2. Το «τούτων» αναφέρεται στο τὰς ἐνεργείας της φράσης «Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιάς ἀποδιδόναι».

B1. Για τον Αριστοτέλη, η ἔξη της αρετῆς δεν εἶναι αφηρημένα μία στατική ενδοψυχική κατάσταση, ἀλλὰ συγκεκριμένη και συνειδητή ἐπιλογή τρόπου ζωῆς, η οποία εκδηλώνεται ἐμπρακτα. Το πεδίο ἐφαρμογῆς της αρετῆς εἶναι οἱ συναισθηματικές μεταβολές (πάθη) που βιώνει ο ἄνθρωπος ως μέλος της κοινωνίας ἀλλὰ και οἱ καθημερινές ἀνθρώπινες σχέσεις. Η ἀριστοτελική ἠθική εἶναι πολιτική ἠθική. Ἔτσι, για να ἀναδείξει την κοινωνική διάσταση της αρετῆς, ο Αριστοτέλης ἐστιάζει σε τομείς της ἀνθρώπινης ζωῆς, ὅπως η συμπεριφορά μας προς τοὺς ἄλλους, ο τρόπος ἀντιμετώπισης ὅλων ὅσα προκαλοῦν φόβο, η δυνατότητα ἐλέγχου των ἐπιθυμιῶν και η διαχείριση της οργῆς.

Κελάφας
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ 16 - ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ - ΤΗΛ. 210 5710710

Συγκεκριμένα, πράττοντες τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, δηλαδή, στον τομέα των διαπροσωπικῶν σχέσεων ἄλλοι γίνονται δίκαιοι και ἄλλοι ἄδικοι, ἀνάλογα με τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται στους συνανθρώπους τους. Μάλιστα, τα συναλλάγματα εἶναι ὁλων των μορφῶν οι συναλλαγές, συμβόλαια, συμφωνίες, πρωτίστως οι οικονομικές. Αυτοῦ του εἴδους οι σχέσεις των συμπολιτῶν μεταξύ τους δεν εἶναι για τον Σταγειρίτη ἕνα επιμέρους ἢ περιορισμένης σημασίας ζήτημα μέσα στην κοινωνία. Εἶναι η συγκεκριμενοποίηση της ἀλλαγῆς, της ανταλλακτικῆς σχέσης μεταξύ των συμπολιτῶν. Και η σχέση αὐτή εἶναι ἰδρυτικῆ και συστατικῆ για την κοινωνία. Επιτυγχάνεται, κατεξοχήν, με τον εξισωτικό για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες ρόλο του νομίσματος (χρήματος). Βλ. Ἠθικὰ Νικομάχεια 1133b17-18: οὔτε γὰρ ἂν μὴ οὔσης ἀλλαγῆς κοινωνία ἦν, οὔτ' ἀλλαγῆ ἰσότητος μὴ οὔσης, οὔτ' ἰσότης μὴ οὔσης συμμετρίας [: γιατί αν δεν υπήρχε ανταλλαγή, δεν θα υπήρχαν σχέσεις μεταξύ των ἀνθρώπων· οὔτε ανταλλαγή θα υπήρχε, αν δεν υπήρχε ἰσότητα· οὔτε ἰσότητα, αν ὅλα τα αγαθὰ δεν μπορούσαν να μετρηθῶν με ἕνα κοινὸ μέτρο –μετάφραση Δ. Λυπουρλής]. Κατὰ προέκταση, τα συναλλάγματα εἶναι ἕνα σημαντικό πεδίο ἀνάπτυξης και ἐμφάνισης ἠθικῶν σχέσεων.

Επιπλέον, πράττοντες τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ἀπέναντι σε ὅλα ὅσα προκαλοῦν φόβο, ἄλλοι συνηθίζουν να φοβούνται και ἔτσι γίνονται δειλοί, ἄλλοι ὁμως συνηθίζουν να δείχνουν θάρρος και γίνονται γενναῖοι. Ὡς προς το πάθος του φόβου συναντῶνται οι ἠθικές στάσεις (ἔξεις) της ἀνδρείας, της δειλίας και του θράσους (και οι ἀντίστοιχοι ἀνθρώπινοι τύποι). Βλ. Ἠθικὰ Νικομάχεια 1104a20-22: ὃ τε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φοβούμενος καὶ μηδὲν ὑπομένων δειλὸς γίνεται, ὃ τε μηδὲν ὅλως φοβούμενος ἀλλὰ πρὸς πάντα βαδίζων θρασὺς [: πραγματικά, ο ἀνθρώπος που συστηματικά τρέπεται σε φυγή μπροστὰ στο καθετί, γίνεται δειλός· ο ἀνθρώπος, ἀπὸ την ἄλλη, που δεν φοβάται τίποτε και βγαίνει να ἀντιμετωπίζει το καθετί, γίνεται ἀπόκοτος]· και 1104b1-3: ἐθιζόμενοι γὰρ καταφρονεῖν τῶν φοβερῶν καὶ ὑπομένειν αὐτὰ γινόμεθα ἀνδρεῖοι, καὶ γενόμενοι μάλιστα δυνησόμεθα ὑπομένειν τὰ φοβερά [: αποκτώντας

σιγά σιγά τη συνήθεια να περιφρονούμε τα πράγματα που προκαλούν φόβο και να τα αντιμετωπίζουμε, γινόμαστε ανδρείοι, και όταν γίνουμε, έχουμε πια σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δύναμη να τα αντιμετωπίζουμε – μετάφραση Δ. Λυπουρλής].

Ως προς τις επιθυμίες, οἱ μὲν γὰρ σώφρονες, ἄλλοι συνηθίζουν να τις αντιμετωπίζουν συγκρατημένα και γίνονται εγκρατεῖς, ενώ ἄλλοι συνηθίζουν να υποκύπτουν σε αυτές και γίνονται ἀκόλαστοι. Η ἐπιθυμία είναι βασική βιολογική και ψυχολογική λειτουργία του ἀνθρώπου: κυριότερες μορφές της είναι στον Ἀριστοτέλη η ἐπιθυμία για τροφές και η σεξουαλική ἐπιθυμία. Ως τέτοια η ἐπιθυμία είναι ἀπό ἠθική ἀποψη ουδέτερη. Η διαχείρισή της ὁμως, τονίζει ο φιλόσοφος, ἔχει μεγάλη σημασία. Ἀνθρωποι που δεν μπορούν καθόλου να ἐλέγξουν τις ἐπιθυμίες τους χαρακτηρίζονται ἀκόλαστοι, ενώ στο ἄλλο ἄκρο, της παντελούς ἀδιαφορίας, βρίσκονται οἱ ἀναίσθητοι· στη μέση βρίσκονται οἱ σώφρονες, ὅσοι δηλαδή διατηροῦν σώας τὰς φρένας και ἐλέγχουν λογικά τις ἐπιθυμίες τους.

Τέλος, ως προς ὅσα προκαλοῦν ὀργή, ἄλλοι συνηθίζουν να τα αντιμετωπίζουν ἡρεμα και γίνονται πράοι, ἄλλοι, ωστόσο, συνηθίζουν να τα αντιμετωπίζουν με βίαια ξεσπάσματα και γίνονται οξύθυμοι, ὀργίλοι. Σύμφωνα με τη διδασκαλία της Ρητορικής (1378a κ.ε.), η ὀργή είναι η δυνατή ἐπιθυμία να πάρουμε ἐκδίκηση για μια συμπεριφορά που ἐκτιμούμε ὅτι ἀπαξίωσε ἐμὰς προσωπικά ἢ τους οἰκείους μας· η ἀπαξίωση αὐτή μας προκαλεῖ βέβαια στενοχώρια, πόσο μάλλον ὅταν είναι (ἢ θεωρούμε πως είναι) τελείως ἀνάρμοστη και ἀδικαιολόγητη. Η ὀργή στρέφεται κάθε φορά ἐνάντια σε συγκεκριμένα πρόσωπα. Στο πάθος της ὀργῆς ἀντιστοιχοῦν οἱ ἐξῆς ἠθικές στάσεις: ὀργιλότης, ἀναισθησία, πραότης (και οἱ ἀντίστοιχοι ἀνθρώπινοι τύποι).

Με τα ἀντιθετικά ζεύγη φοβεῖσθαι - θαρρεῖν, οἱ μὲν ἀνδρεῖοι - οἱ δὲ δειλοὶ και με το χιαστό σχῆμα φοβεῖσθαι - θαρρεῖν, οἱ μὲν ἀνδρεῖοι - οἱ δὲ δειλοὶ

παρουσιάζονται με ἐμφαση δύο τρόποι συμπεριφοράς στις περιστάσεις που προκαλοῦν φόβο, ἐκ των οποίων ο ἕνας οδηγεῖ στην ἀπόκτηση ἀρετῆς, της ἀνδρείας, ενώ ο ἄλλος ὄχι.

B2. Στο δοθέν παράλληλο κείμενο από Το Κοινωνικό Συμβόλαιο του Rousseau γίνεται λόγος, όπως και στην πρώτη παράγραφο του αρχαίου κειμένου, για τον ρόλο του νομοθέτη. Διατυπώνεται η άποψη ότι ο νομοθέτης οφείλει να διαθέτει την πίστη πως μπορεί με τους νόμους που θεσπίζει να βελτιώσει τη φύση του ανθρώπου. Όποιος νομοθετεί, πρέπει να στοχεύει στον περιορισμό του εγωκεντρισμού και στη μετατροπή του ατόμου σε πολίτη, ο οποίος κατανοεί ότι αποτελεί μέρος ενός συνόλου και αντιλαμβάνεται τη θέση και τον ρόλο του μέσα στην πολιτειακά οργανωμένη κοινωνία. Αυτό, όμως, για να επιτευχθεί, απαιτεί την κατάκτηση της ηθικής, στην οποία μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά ο νομοθέτης με τη θέσπιση κατάλληλων νόμων.

Ο Αριστοτέλης στο κείμενο αναφοράς υποστηρίζει ότι βασικός στόχος και επιδίωξη των νομοθετών είναι να βοηθήσουν τους πολίτες να αποκτήσουν την ηθική αρετή μέσω του εθισμού σε ανάλογες πράξεις και συμπεριφορές («οί γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς»). Εξάλλου, η αριστοτελική ηθική είναι πολιτική ηθική. Στο επιχείρημα αυτό εντοπίζεται και η γενικότερη αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων ότι το άτομο δεν λειτουργεί αποκλειστικά και μόνο για χάρη του εαυτού του, αλλά και για χάρη του κοινού καλού. Έτσι και οι νομοθέτες λειτουργούν με βάση τον γνώμονα αυτό. Άλλωστε, αποτελεί πάγια αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων ότι ο νόμος δεν αποβλέπει απλώς στην αποτροπή και τιμωρία των παραβατικών συμπεριφορών, αλλά παιδαγωγεί διά βίου τους πολίτες και τους οδηγεί σε επαινετές συμπεριφορές. Αυτή είναι και η θέση του Αριστοτέλη: ὁ νομοθέτης οὐκ ἔᾶ τὰ φαῦλα πράττειν, τὰ δὲ καλὰ καὶ σπουδαῖα κελεύει (Ἠθικά Μεγάλα, 1.9.9.2-3, 1187a14-15). Με αυτό τον τρόπο ο νόμος λειτουργεί ως ισχυρός παράγοντας ενότητας και συνοχής μέσα στην κοινωνία.

Συμπεραίνουμε, συνεπώς, ότι τόσο στο δοθέν παράλληλο κείμενο όσο και στο κείμενο αναφοράς γίνεται λόγος για τον παιδαγωγικό ρόλο των νομοθετών, οι οποίοι μπορούν να συμβάλλουν στην ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών. Οι τελευταίοι διαθέτοντας την ηθική θα έχουν τη δυνατότητα να συνυπάρχουν αρμονικά με τους συμπολίτες τους και έτσι θα εξασφαλιστεί η συνοχή και η ενότητα, ὅροι απαραίτητοι, προκειμένου να επιτευχθεί η πρόοδος, η εξέλιξη και η ευδαιμονία του συνόλου. Άλλωστε, η ηθική αρετή δεν είναι ατομική αλλά κοινωνικοπολιτική, αφού καθρεφτίζεται στις σχέσεις του πολίτη με τους άλλους και με την πολιτεία.

B3. 1-ε, 2-στ, 3-α, 4-ζ, 5-γ.

B4. 1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Οι Θηβαίοι αφού κατέβηκαν με ασφάλεια και αφού ενώθηκαν με τους συμμάχους τους, τους Αρκάδες και τους Αργείους και τους Ηλείους, επιτέθηκαν αμέσως στη Σικυώνα και την Πελλήνη. Αφού εκστράτευσαν στην Επίδαυρο, λεηλάτησαν όλη τη γη της. Καθώς έφευγαν από εκεί περιφρονώντας πολύ όλους τους αντιπάλους τους, μόλις έφτασαν κοντά στην πόλη της Κορίνθου, πλησίαζαν γρήγορα στις πύλες που οδηγούν προς τον Φλειούντα, με σκοπό, αν τις έβρισκαν ανοιχτές, να ορμήσουν μέσα.

Γ2. Οι Κορίνθιοι, αφού σκότωσαν πάρα πολλούς από τους επίλεκτους των Θηβαίων και τους υπόλοιπους τους έτρεψαν σε φυγή και τους καταδίωξαν, έσυραν τους νεκρούς κοντά στο τείχος, και κατόπιν τους έδωσαν πίσω μ' εκεχειρία, δείχνοντας τον απαιτούμενο σεβασμό στους νεκρούς αντιπάλους τους. Κατόπιν, έστησαν τρόπαιο για τη νίκη τους, που έδωσε θάρρος στους συμμάχους των Λακεδαιμονίων.

Γ3. α. αὐτῶν : αὐτοῦ
πόλεως : πόλεων
τοῦ τείχους : τῶν τειχῶν
χωρία : χωρίον

β. 1 - ε
2 - δ
3 - στ
4 - γ
5 - β
6 - α

Γ4. α. εἰς Ἐπίδαυρον : εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο (εχθρική κατεύθυνση) και προσδιορίζει το στρατευσάμενοι

πᾶσαν : κατηγορηματικός προσδιορισμός ως ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που προσδιορίζει τὴν χώραν

ὑπεροπτικῶς : επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ἀναχωροῦντες

τινες : επιθετικός προσδιορισμός ως ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που προσδιορίζει τη λέξη ψιλοί

τοῦ τείχους : αντικείμενο της μετοχής ἀπέχουσι

τρία : επιθετικός προσδιορισμός ως ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που προσδιορίζει τη λέξη στάδια,

τροπαῖον : αντικείμενο του ρήματος ἔστησαν

σύμμαχοι : υποκείμενο του ρήματος ἀνεψύχθησαν

β. «εἰ ἀνεωγμένοι τύχοιεν»: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, εισάγεται με το εἰ, εκφέρεται με ευκτική και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στη μετοχή ὡς εἰσπεσοῦμενοι.